Data publikacji: 10.09.2025

AKTUALNOŚCI

10 września – Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom

10 września obchodzony jest na całym świecie Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom. To inicjatywa Międzynarodowego Stowarzyszenia Zapobiegania Samobójstwom (IASP), wspierana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), której celem jest zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej skali zjawiska i wspólna mobilizacja do przeciwdziałania tragediom, jakimi są samobójstwa.

Samobójstwo – problem globalny i krajowy

Samobójstwo jest jedną z głównych przyczyn przedwczesnej śmierci na świecie. Szacuje się, że co 40 sekund ktoś odbiera sobie życie. WHO alarmuje, że każdego roku liczba osób, które umierają w wyniku targnięcia się na własne życie, przekracza 700 tysięcy. W rzeczywistości prób podejmowanych jest znacznie więcej.

W Polsce problem ten również ma ogromne znaczenie społeczne. Według danych Komendy Głównej Policji, w ostatnich latach rejestrowanych jest ponad 5–6 tysięcy prób samobójczych rocznie, z czego znaczna część kończy się śmiercią. Najczęściej dotyczy to osób w wieku produkcyjnym, co dodatkowo podkreśla dramatyzm sytuacji.

Szczególne wyzwania w zakładach karnych i aresztach śledczych

Izolacja więzienna wiąże się z szeregiem czynników ryzyka: poczuciem osamotnienia, odcięciem od bliskich, stratą dotychczasowego życia, a także z trudnościami w radzeniu sobie z konsekwencjami czynów, które doprowadziły do pozbawienia wolności. Do tego dochodzą problemy natury psychicznej, uzależnienia czy konflikty wewnątrz więziennej społeczności.

Z tych powodów Służba Więzienna przykłada szczególną wagę do zapobiegania samobójstwom i autoagresji wśród osadzonych. Działania te są wieloetapowe i obejmują zarówno diagnozę, jak i profilaktykę oraz interwencję w sytuacjach zagrożenia.

Kluczowe działania profilaktyczne w jednostkach penitencjarnych

W polskich zakładach karnych i aresztach śledczych stosuje się rozbudowany system zabezpieczeń, w którego skład wchodzą m.in.:

Wywiad i diagnoza przy przyjęciu do jednostki – każdy nowo przyjmowany osadzony przechodzi ocenę stanu psychicznego i ryzyka samobójczego.

Prowadzenie oddziaływań na poziomie II– obejmuje osoby zakwalifikowane jako szczególnie zagrożone samobójstwem. W ich przypadku prowadzi się zwiększony nadzór, dokumentację i dodatkowe działania wspierające.

Stała obserwacja i monitoring – osoby z grup ryzyka są objęte wzmożoną kontrolą przez funkcjonariuszy oraz systemy monitoringu wizyjnego.

Pomoc psychologiczna i psychiatryczna – w jednostkach penitencjarnych zatrudnieni są psychologowie, a w razie potrzeby korzysta się z konsultacji psychiatrycznych. Prowadzone są rozmowy wspierające, terapie indywidualne oraz grupowe.

Specjalne warunki bytowe – w uzasadnionych przypadkach osadzonych umieszcza się w celach obserwacyjnych, wyposażonych w odpowiednie zabezpieczenia minimalizujące ryzyko samobójstwa.

Programy readaptacyjne i resocjalizacyjne – dzięki pracy i edukacji osadzeni mogą lepiej radzić sobie z poczuciem bezradności, budować poczucie wartości i mieć perspektywę powrotu do społeczeństwa.

Wsparcie duchowe – możliwość kontaktu z kapelanami i przedstawicielami różnych wyznań, co w wielu przypadkach stanowi ważny element wsparcia emocjonalnego.

Współpraca ze służbą zdrowia – w sytuacjach wymagających specjalistycznego leczenia psychiatrycznego osadzeni kierowani są do odpowiednich placówek medycznych.

Szkolenia i przygotowanie funkcjonariuszy

Fundamentem skutecznej prewencji jest wiedza i czujność funkcjonariuszy. Dlatego Służba Więzienna prowadzi regularne szkolenia z zakresu:

-rozpoznawania objawów kryzysu samobójczego,

-technik rozmowy i interwencji wobec osoby zagrożonej,

-stosowania procedur bezpieczeństwa.

Funkcjonariusze, którzy na co dzień pozostają w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi, są kluczowym ogniwem systemu wczesnego ostrzegania. Ich szybka reakcja często ratuje życie.

Wspólna odpowiedzialność

Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom przypomina, że każde życie ma wartość i każda osoba zasługuje na wsparcie. W warunkach izolacji, gdzie ryzyko wystąpienia zachowań autodestrukcyjnych jest szczególnie wysokie, troska o zdrowie psychiczne osadzonych staje się jednym z priorytetów.

Dzięki zaangażowaniu funkcjonariuszy, wychowawców, psychologów, kapelanów i całej kadry penitencjarnej, podejmowane są codzienne wysiłki, aby zapobiegać tragediom i wspierać osoby w kryzysie. To odpowiedzialność, która wymaga wiedzy, empatii i współpracy – bo zapobieganie samobójstwom to zadanie całej społeczności.

Tekst: mł. chor. Luiza Korzun